

Список использованной литературы:

1. Кожин П.М. Страны и народы Восточной Азии // Основы этнологии. М.: Изд. МГУ, 2007. С. 302–314. (Китай, Монголия)
2. Кожин П.М. Китай и Центральная Азия до эпохи Чингисхана. М., 2011. 368 с.
3. Кожин П.М. Об исследовании традиционного массового сознания в буржуазном западном китаеведении // Идеологические процессы и массовое сознание в развивающихся странах Азии и Африки. М., 1984.

Ключові слова: Золота Орда, Міжнародне право, хан Батий.

Ключевые слова: Золотая Орда, Международное право, хан Батый.

Key words: Golden Horde, international law, Khan Batu.

ШЕРШЕНЬКОВА ВІКТОРІА АНАТОЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ В УКРАЇНІ У XVIII – XIX ст.ст.

Основне завдання армії є оборона країни, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. Відомо, в історії будь-якої держави у справі забезпечення своєї національної безпеки має покладатися на свої збройні сили. Питанню покращення військової дисципліни та боєздатності армії на українських землях завжди приділялася належна увага.

Розвиток законодавства про військові злочини на українських землях у XVIII – XIX ст. ст. є важливим у розумінні особливостей формування системи військових злочинів і покарань за них в Україні.

Після входження українських територій до складу Російської імперії, увага до профілактики військових злочинів не послабилася. В 1701–1702 рр. видається Уложення або право військової поведінки генералів, середніх і менших чинів і рядових солдат, а в 1706 році – Короткий артикул. Основу цих законів складали попередні військово-кримінальні норми, розширені та доповнені.

За військові злочини покарання стали більш жорстокими, широко застосовувалася смертна кара, калічницькі покарання, каторга. Поряд з цим з'явилися і більш м'які покарання у вигляді розжалування в рядові, використання начальника на службу за рядового, відрахування з пожалування та інші [1, с. 19].

На початку XVIII століття відбувся процес кодифікації військового права Російської імперії. Так, норми військово-кримінального і військово-процесуального права були зведені в Артикул військовий 1715 року. Він складався з 24 розділів, поділених на 209 статей (артику-

ли) і був включений як друга частини у Військовий статут 1716 року. Артикули містили основні принципи кримінальної відповідальності, поняття злочину, цілі покарання, положення про необхідну оборону і крайню необхідність, перелік пом'якшувальних та обтяжуючих обставин. Злочини поділялися на умисні, необережні й випадкові. Кримінальна відповідальність наступала лише при вчиненні умисних або необережних злочинів. Вчинений злочин поділявся на такі стадії: намір, замах на злочин та закінчений злочин. Артикул військовий мав певну систему видів злочинів. Окремою групою були військові злочини. Це такі як зрада, ухилення від служби або вербування, дезертирство, непокоря військовій дисципліні.

За військові злочини законодавець передбачив призначення таких покарань: смертну кару, тілесні та майнові покарання, ув'язнення, каторгу [3, с. 103].

У 1743 році було закінчено підготовку збірки, яка отримала назву Права, за якими судиться малоросійський народ. Глава п'ята збірки отримала назву Про службу державну военну і про порядок військовий, яка включила 22 статті, поділені на пункти.

Збірка Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 року закріпила низку військових злочинів: запізнення на військову службу; хорунжий втратив прапор у бою або передав його іншому військовому; воїн ішов на військову службу з чужою зброєю і чужим конем; командир під час походу відпустив свого підлеглого у відпустку додому; втеча з поля бою з противником; крадіжка речей іншого військового на полі бою; залишення походу без відома командира.

За ці діяння законодавець передбачив покарання які призначалися в залежності від правового положення особи, яка покликана нести військову службу (смертна кара, позбавлення посади, тілесні покарання, штраф, позбавлення честі) [4, с. 68-76].

У 1775 році був виданий царський Маніфест про Запорізьку Січ (про остаточне її зруйнування Катериною II), з 1783 року лівобережні козацькі полки реорганізувалися в регулярні, а уже в 1797 році був повністю ліквідований традиційний військовий лад в Лівобережній Україні введена система рекрутського набору. З кінця XVIII ст. на значній частині сучасної території України діяло законодавство Російської імперії, а військовослужбовці несли кримінальну відповідальність, як й інші піддані.

У 1832 році було видано Звід законів Російської імперії, а вже в 1839 році складено перший Звід військових ухвал, в який увійшов окремим п'ятим томом Військово-кримінальний статут.

За військові злочини призначали покарання у вигляді смертної кари, направлення на каторжні роботи або поселення в іншу губернію, тримання в арештантських ротах, ув'язнення в фортеці, арешту на гауптвахті, віддача у солдати. До покарань, що позбавляли честі звинуваченого, були віднесені: політична смерть; громадянська смерть; позбавлення всіх прав стану; шельмування; позбавлення дворянства,

чинів, орденів, відзнак, патентів, відставки, тимчасових відпусток; вибачення; позбавлення військового звання; відмова від посади; виключення зі служби; вигнання з армії; висилка за кордон; переведення в інші військові частини.

Найпоширенішим видом військового покарання за Статутом 1839 року було тілесне покарання. Воно мало кілька видів: проходження крізь стрій, побиття батогами та покарання різками. До покарання батогом приєднувалося: таврування (на лобі і щоках); посилення на каторжні роботи; заслання до Сибіру на поселення або в арештантські роти.

Статут 1839 року містив Загальну частину військово-кримінальних норм. Норми, які стосувалися спеціальних військових злочинів були розміщені у III, IV розділах. У Статуті 1839 року були відсутні вказівки на загальні та військові злочини, через це на практиці досить часто засудження військових здійснювалося за аналогією.

1845 році було прийнято Уложення про покарання кримінальні і виправні. З прийняттям цього документа було виявлено значні недоліки Військово-кримінального статуту 1839 року, ці документи були суперечливими.

Наступним етапом військової реформи став початок підготовки нового Військового статуту про покарання 1868 року. Він увійшов до книги 12 Зводу військових постанов, виданого в 1869 році.

Структура Військового статуту про покарання 1868 року передбачала п'ять розділів: 1) про злочини, проступки та покарання взагалі; 2) про військові та інші злочини та проступки по військовій службі; 3) про порушення обов'язків по службі під час військових дій, та про злочини та проступки, скоєні в місцевостях, де оголошено військовий стан; 4) про злочини та проступки, спільно вчиненими військовослужбовцями та цивільними особами, незалежно від служби; 5) про покарання осіб, які утримуються в військово – виправних ротах [2, с. 129].

До числа військових злочинів відносилися порушення військової підлеглості; образа, насильницькі дії проти караулу та посадових осіб військового звання; ухилення від служби; втеча, самовільне відлучення чи неявка в строк на службу; перевищення влади та протизаконна бездіяльність; порушення обов'язків служби в караул та під час чергування; втрата, псування та протиправне відчуження нижніми чинами казенної зброї та майна; слабкий нагляд за підлеглими, зловживання владою у відносинах з підлеглими інші.

До 1917 року Військовий статут про покарання 1868 року був правовою основою для притягнення до кримінальної відповідальності за військові злочини.

Таким чином, слід зазначити, що у другій половині XVIII – XIX ст. ст. армія, хоч і мала військово-кримінальне законодавство, але кожного нового етапу розвитку потребувала встановлення більш дієвої системи покарань за військові злочини, здатних зменшити злочинність у цій сфері.

Список використаної літератури:

1. Бугаев В. А. Воинские преступления и наказания. Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук. Одесса-Симферополь, 2001. 190 с.
2. Гавришук О. М. Історія становлення та розвитку законодавства про військову дисципліну: від княжих часів до кінця 19 століття. Актуальні проблеми права: теорія і практика. № 32. 2016. С. 125-131.
3. Плешко Е., Снісаревський О. Відповідальність військових у XVII – XIX століттях в Україні. Вісник прокуратури. № 3. 2007. С. 103-108.
4. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 року. Упоряд. К. А. Вислобоков; За ред. Ю. С. Шемшученка та ін.К. : НАН України, 1997. 547 с.

Ключові слова: історія українського права, кримінальне право, військовий злочин, покарання.

Ключевые слова: история украинского права, уголовное право, воинские преступления, наказание.

Key words: history of Ukrainian law, criminal law, war crimes, punishment.

ЗАПОРОЖЧЕНКО АНАСТАСІЯ ОЛЕКСІІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук*

РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ЄС НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (2000–2010 РР.)

У 2007 р. було прийнято консолідований Лісабонський договір Європейського Союзу (ЄС), що змінив Договір про Європейський Союз і Договір про заснування Європейської спільноти (Договір про Союз 1992 р. і Договір про Співтовариство 1995 р. стали іменуватися відповідно Договір про Європейський Союз (ДЕС) і Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЕС)). В даному комплексі договірних документів поняття здоров'я людини цитується найбільш часто за всю історію первинних джерел права європейських інтеграційних утворень.

Згідно ст. 4 Договору про Європейський Союз загальні проблеми охорони здоров'я з питань, визначених у ДЕС, відносяться до спільної компетенції Союзу і держав-членів. При цьому в області захисту і поліпшення здоров'я громадян Союз має також повноваження здійснювати дії з метою підтримки, координації або доповнення дій держав-членів (ст. 6). Зберігаються також успадковані від раніше прийнятих договорів норми про захист здоров'я працівників, охорони навколишнього середовища, а також захисту здоров'я як підстави для введення окремих обмежень.

Цікаво відзначити, що положення про необхідність забезпечення високого рівня охорони здоров'я при визначенні та здійсненні всіх